

METODIKA PŘÍPRAVY a zpracování cvičení

Kolektiv oddělení operační přípravy OS-G5

Základním dokumentem přípravy jakéhokoliv cvičení je **zámyslem cvičení**. Na jeho zpracování se podílejí hlavní funkcionáři velitelství a schvaluje jej starší náčelník. Z těchto důvodů je žádoucí, aby velitel vydal zpracovatelům před zahájením práci na zámyslu pokyny, které by měly zpravidla obsahovat

- téma a druh cvičení a jeho účastníky (nejdou-li tyto údaje v plánovacích dokumentech),
- učební cíle a někdy nejdůležitější učební úkoly,
- z jaké situace zahájit cvičení,
- prostor cvičení,
- kdy předložit zámysl cvičení ke schválení.

Jestliže jsou tyto pokyny vydány, připravují zpracovatelé návrh **pojetí zámyslu cvičení**, který předkládají veliteli ke schválení. Zpracování pojetí cvičení přichází v úvahu ve velkých štábech, ale ani tam by nemělo být pravidlem a hlavní funkcionáři by se měli od samého počátku aktivně účastnit práci na cvičení.

Pojetí cvičení obsahuje takové otázky, bez jejichž schválení nemůže zpracovatel zahájit **cílevědomou práci na zámyslu cvičení**. Proti pokynům je podrobnější a zpravidla bude obsahovat grafickou a písemnou část.

V grafické části zpracovatel navrhuje:

- výchozí situaci stran pro cvičení,
- úkoly stran,
- tabulku přidělení jaderné munice „západním“ a „východním“.*)

Písemná část může obsahovat:

- druh a téma cvičení,
- učební cíle,
- výchozí situaci a zámysl stran,
- hrubý časový průběh cvičení.

Při přípravě návrhu pojetí cvičení je třeba vycházet nejen z RMNO na výcvikový rok, ale i ze stupně připravenosti štá-

bu, z nedostatků, které byly u cvičících štábů a vojsk zjištěny a ze skutečných úkolů, které by vojska a štáby za války plnily. Kromě toho výběr učebních úkolů má odpovídat úrovni, znalostem a praxi jednotlivých funkcionářů velitelství. To znamená, že učební otázky musí být „přisazeny na tělo“. Proto je nutné, aby zpracovatelé přistupovali k práci na návrhu pojetí cvičení po důkladné teoretické přípravě, po prostudování RMNO, rozborů cvičení apod. Návrh pojetí cvičení může obsahovat i několik variant.

Současné s návrhem na pojetí cvičení, nebo samostatně (byly-li vydány ke zpracování zámyslu cvičení pokyny) se předkládá veliteli (NŠ) ke schválení **plán přípravy cvičení**.

Plán přípravy cvičení je pomocným dokumentem, ve kterém se stanoví:

- jaké úkoly, kdo a dokdy zpracuje,
- s kým bude spolupracovat,
- kdy budou jednotlivé dokumenty předloženy ke schválení.

Všechna opatření a dokumenty je účelné rozdělit obvykle do čtyř hlavních skupin:

- zámysl,
- opatření a dokumenty zpracovávání do zahájení cvičení,
- dokumenty pro cvičení,
- opatření a materiály organizačního rázu.

Plán přípravy cvičení je po schválení závazný pro celý štáb a proto s ním musí být seznámeni všichni zpracovatelé.

Při zpracování zámyslu cvičení vychází štáb z pokynů pro cvičení, které obdržel od velitele, nebo ze schváleného pojetí cvičení.

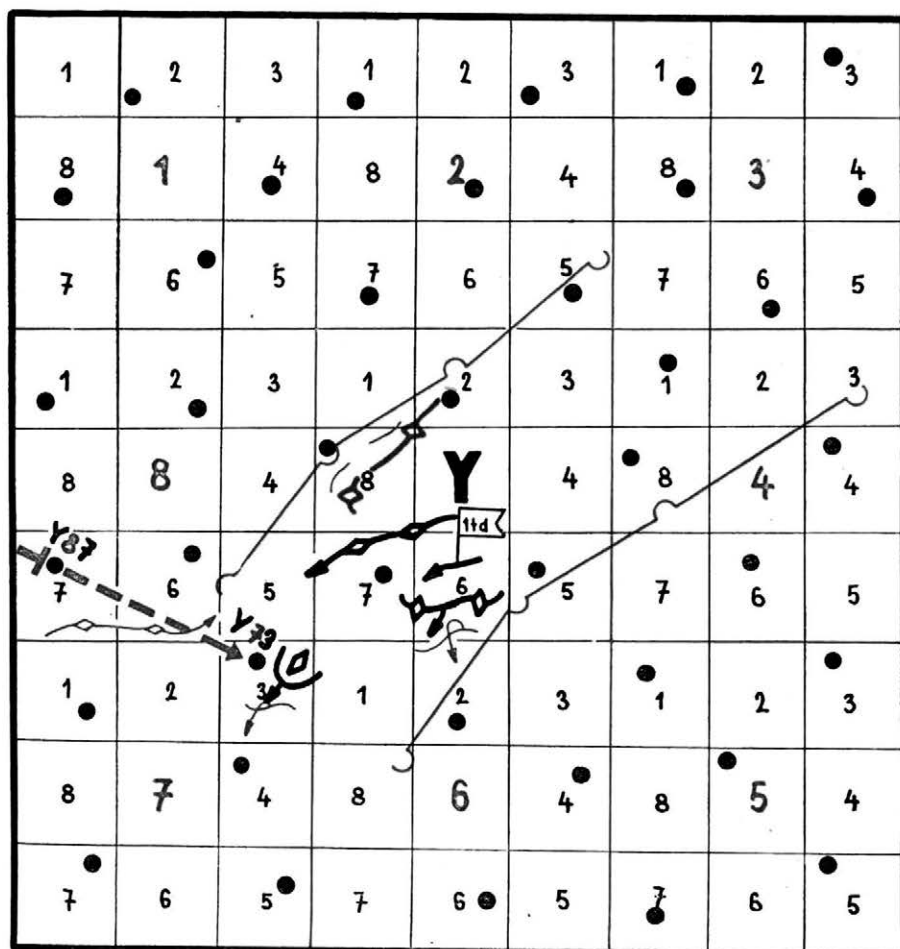
Grafická část zámyslu (viz příl. 1) obsahuje:

- sestavu pozemních vojsk obou stran a sousedů,
- výchozí sestavu letectva (podle rozsahu zámyslu),
- úkoly stran a jejich charakteristiku,
- někdy 1 – 2 zásadní situace (jsou-li pro pochopení zámyslu cvičení nutné),
- pomocné tabulky.

*) Označení „západní“ a „východní“ volíme v případě, že vlastní vojska útočí od východu na západ. V opačném případě volíme pro vlastní vojska označení „červení“ a pro nepřítel „modří“.

SYSTÉM UVĚDOMOVÁNÍ V DIVIZNÍ SÍTI VÝSTRAHY

PŘÍLOHA 1

● - ORIENTAČNÍ BODY

1, 2 atd. - POMYSLNĚ DĚLENÍ (ZAKRESLENO JEN PRO VĚTŠÍ ORIENTACI)

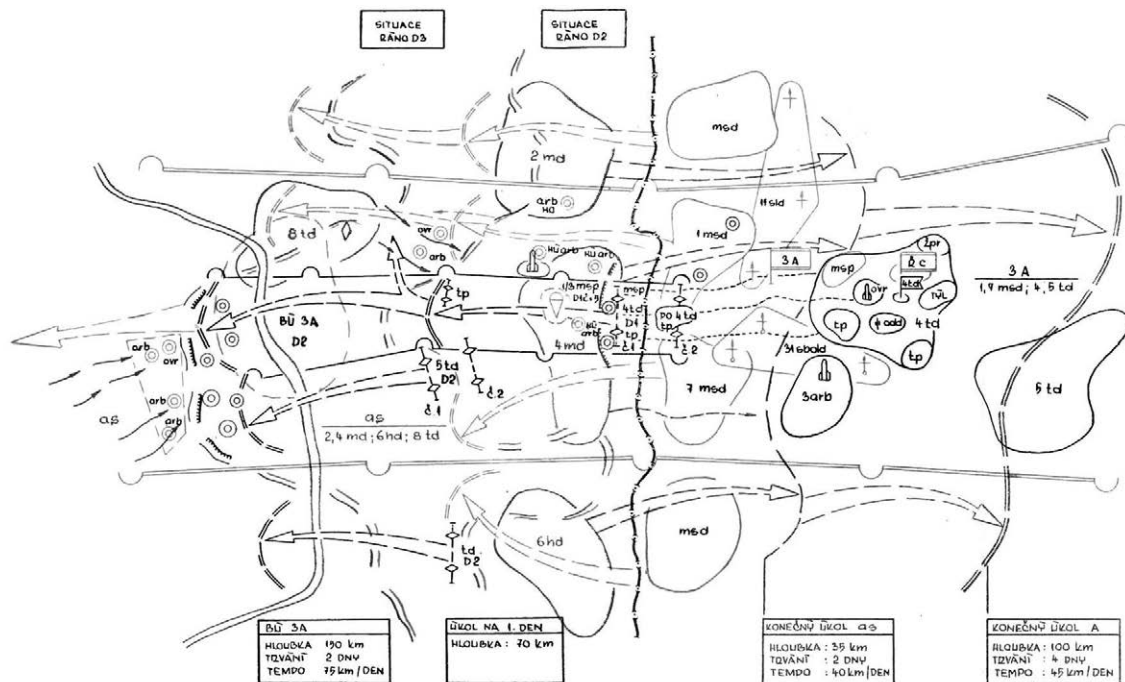
..... LEDEN 1964
"SCHVALUJÍ"

Z Á M U S L

JEDNOSTRANNĚHO DVOUSTUPŇOVĚHO DIVIZNÍHO VELITELSKO ŠTÁBNÍHO CVIČENÍ /VARIANTA/

PŘÍLOHA I

TÉMA CVIČENÍ: PŘÍPRAVA A VEDENÍ BOJE TANČOVOU DIVIZÍ V PRVNÍ ARMÁDNÍ OPERACI POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

ROZDĚLENÍ
JADEČNÝCH ZBRANÍ

ROZDĚLENÍ POSIL. PROSTŘ. A UHLIT. LETECTVA

POMĚŘ SIL

VELITEL..... A

NÁČELNÍK ŠTÁBU..... A

ROZDĚLENÍ JADEČNÝCH ZBRANÍ "ZÁPADNÍCH"

SLOŽENÍ 3A

Písemná část zámyslu obsahuje:

- název druhu cvičení,
- téma cvičení,
- dobu provedení,
- učební cíle a úkoly cvičení,
- výchozí situaci pro cvičení (popřípadě výchozí situaci jednotlivých etap cvičení),
- zámysl stran,
- časový průběh cvičení.

K zámyslu cvičení mohou být připojeny tyto přílohy:

- účastníci cvičení,
 - organizace ŘC a RS, jejich počty,
 - způsob řízení cvičení (viz příloha 2)
- a zásady organizace spojení,
- finanční a materiální zabezpečení cvičení.

Dále mohou být k zámyslu přiloženy některé pomocné materiály (poměry sil v situacích, uvedených na zámyslu, přehled pozvaných hostů, zásady rozboru, zámysl maskování cvičení) a některé další materiály podle druhu a rozsahu cvičení.

Grafická část zámyslu musí být zpracována v rámci o jeden stupeň vyšším, než je nejvyšší cvičící štáb a v některých případech (zejména je-li cvičící na jednom z křídel) musí být vyjádřen bezprostřední soused téhož stupně, jako je cvičící.

V grafické části zámyslu cvičení se vyjadřuje:

- raketové svazky a útvary v operačním učenění (bojové sestavy);
- operační učenění (bojová sestava) ve výchozí situaci pro cvičení (při divízních cvičeních u cvičících svazků do pluků vto) a to včetně bezprostředního souseda;
- velitelská stanoviště svazu, svazků, popřípadě útvarů;
- učenění leteckých svazků (útvarů);
- směry rozhodující činnosti a plánované úkoly svazků do BÚ armády, další úkol armády (je-li pro průběh cvičení nutný) a rozhodující směr činnosti armády;
- předpokládané jaderné úder v průběhu cvičení.

Přitom je účelné barevně i tvarem odlišit jaderné úder tak, aby bylo na první pohled jasné, kdo úder provádí, na které objekty a ve kterém údobí operace. Je výhodné zakreslit předpokládané použití jaderných zbraní cvičícími a jaderné úder nadřazeného štábu i čáru, od které provádí jaderné úder nadřazený štáb. U pozemních úderů vyznačit slabě průběh radioaktivních stop. V pásmu sousedů se uvádějí úder v blízkosti rozhraní;

— čáry předpokládaného zasazení druhého sledu (záloh) armády, jejich rozhodující směr a úkoly.

Při zpracování cvičení na stupni armáda se do zámyslu zakreslují oddíly vojenských raket a armádní raketové brigády. Frontové raketové prostředky se uvádějí jen tehdy, mají-li vliv na úkol armády.

Grafická část bude v některých případech obsahovat operační učenění svazu (bojovou sestavu vševojskových svazků) v průběhu operace nebo dosaženou čáru, a to v takové fázi operace, kdy se předpokládá zásadní změna v plánovaném úkolu, nebo procvičení zásadní učební otázky.

Kromě tohoto grafického vyjádření zámyslu se na mapu uvádí charakteristika operace (hloubka, doba trvání, tempo) a řada pomocných tabulek, jako rozpočet jaderné munice, její použití podle úkolů a objektů, poměr sil, údaje o materiálně technickém zabezpečení apod.

U „západních“ se vyjadřuje grafická část zámyslu podobně jako u „východních“. Je výhodné rozpočet a použití jaderných zbraní u „západních“ vyjadřovat podle údobí operace „východních“ (např. v rámci 1. HÚ, do BÚ a DÚ).

V písemné části zámyslu se neopakuji údaje uvedené na mapě.

Druh cvičení je zpravidla určen plánovacími dokumenty. Není-li tomu tak, bude třeba při jeho volbě přihlížet k úrovni cvičících štábů a k možnostem štábu, který cvičení připravuje.

Tak např. dvoustranná cvičení umožňují reálně a náročně prověřit práci velitelů a štábů. Jsou však mnohem náročnější na řízení cvičení a práci rozhodčí služby. Vyžadují početnější aparát ŘC a RS i spolehlivou organizaci spojení. Zvláště při účasti vojsk je řízení dvoustranného cvičení velmi náročné, chceme-li fiktivní cvičení podle rozhodování cvičících a přitom procvičit vojska v těch prostorech, které dovolují rozvinout jednotky do bojové sestavy.

Jednostranná cvičení umožňují důkladně procvičit zvolenou tematiku, přizpůsobit situaci úrovni štábu i v průběhu cvičení, poučit štáb na jeho vlastních chybách, neboť fiktivní cvičení není vázán druhou stranou. Rovněž řízení cvičení je snazší a nároky na spojení nejsou takové, jako při dvoustranném cvičení.

Téma cvičení musí odpovídat náplni cvičení a nesmí zaměňovat učební otázky.

Tématem cvičení může být například „Organizace, plánování a vedení útočného boje motostřeleckou divizí v horském a

zalesněném terénu", nebo „Organizace, plánování a vedení střetného boje tankovou divizí a rozvíjení útoku v hloubce sestavy nepřítele“.

Nesprávné je např. určovat téma tímto způsobem:

„Plánování a vedení útoku s odražením silného protiúderu, překonáním velké vodní překážky z chodu a ovládnutí horského masivu v součinnosti se vzdušnými úsadky“. Takováto volba tématu obvykle svazuje ruce zpracovatelům a vyčerpává řadu učebních otázek.

Doba provedení cvičení je zpravidla dána rámcově plánovacími dokumenty. Při zpracování zámyslu se již konkrétně upřesňuje. Zpracovatelé by měli vycházet z požadavku, aby svazek zpravidla cvičil 4 — 6 dnů (150 — 200 km bojové činnosti bez přesunů), pluk 3 — 4 dny (50 — 60 km bojové činnosti), prapor 2 — 3 dny.

Cílů cvičení se stanoví úměrný počet na základě RMNO, druhu cvičení, délky jeho trvání, výsledků cvičení v uplynulém roce, úrovně štábů, nových poznatků v operačním umění a taktice i na základě možností rozhodčí služby.

Učební cíle pro druhy vojsk se uvedou ve vševojskovém zámyslu tehdy, jde-li o cvičení větších rozměrů nebo jestliže některý cíl druhu vojska podmiňuje splnění vševojskového cíle.

Učební úkoly vycházejí z cílů cvičení. Jejich počet je rovněž třeba volit reálně, aby odpovídaly možnostem ŘC a RS. Učební cíle a úkoly je třeba ještě při přípravě materiálů pro řízení cvičení konkrétně rozpracovat na jednotlivé dny. Stanovení podrobných učebních úkolů po dnech slouží především pro lepší přípravu a cílevědomou práci RS. Učební úkoly vyjadřují vždy určitou hlavní činnost cvičících štábů a vojsk.

Učební úkoly se obvykle stanoví zvlášť pro vševojskové štáby, pro druhy vojsk a pro vojska.

Učební úkoly pro druhy vojsk mohou být vyjádřeny pro každý druh zvlášť nebo slučovány do společných úkolů pro několik druhů vojsk (např. ženijní zabezpečení raketových vojsk) apod.

Učební úkoly pro štáby (vševojskové a odborné učební úkoly) a pro vojska mohou být vyjádřeny časově neoddělené, nebo po obdobích cvičení, ovšem vždy chronologicky, např. období plánování, pak zahájení války, období pohraničních bojů (sražení) atd.

Výchozí situace stran bude vševojsková. Podle druhu a náplně cvičení může

však být i týlová, radiační atd. a vystihuje situaci v době, kdy cvičící zahajují bojovou činnost.

Zámysl stran je stručným slovním vyjádřením grafického zámyslu. Uvádí se zámysl obou stran, a to nejprve zámysl o jeden stupeň výše, pak zámysl nejvyššího stupně cvičícího velitelství.

V zámyslu je nutné vyjádřit nejprve použití jaderných zbraní (čeho jimi dosáhnout) a pak teprve úkoly stran podobnou formou, jakou se píše zámysl každého rozhodnutí.

Vyjadřuje-li grafický zámysl ještě další situaci, pak se v textu zámyslu uvádí i zámysl k této situaci.

Součástí písemného zámyslu je vyjádření průběhu cvičení po dnech, který obsahuje i zásadní činnost ŘC a RS (včetně instruktaže).

Přílohy k textu zámyslu:

a) Účastníci cvičení
b) Organizace ŘC a RS. Obsah obou příloh je popsán v organizačních opatřeních.

c) **Schéma řízení cvičení** vyjadřuje náznorný způsob rozehry přes jednotlivé stupně k RS, hlášení rozehry rozhodčí službou na ředitelství cvičení, vzájemnou informací mezi RS různých stupňů, rozehru situací druhů vojsk a letectva, rozehru jaderných úderů apod. (Viz příloha 2).

d) Na schéma řízení cvičení navazuje **schéma organizace spojení**, které musí odpovídat možnému průběhu cvičení a zabezpečit spojení různými druhy pojiček na celou jeho hloubku.

e) **V nákladech na materiální a finanční zabezpečení** se uvádějí:

- předpokládaný průběh kilometrů,
- předpokládané finanční náklady na škody a PHM,
- náklady za stravování,
- cestovní náklady apod.

Na základě přehledu materiálního a finančního zabezpečení mají vedoucí funkcionáři možnost zasáhnout a uvést do souladu učební cíle, úkoly a rozsah vyváděných štábů a vojsk na cvičení s finančními možnostmi.

Pro přípravu materiálů na cvičení se vytváří zpracovatelská skupina, která může mít několik částí. Vždy to bude vševojsková skupina a vzhledem k druhu cvičení (např. při operačním cvičení s částečně vyvedenými vojsky) může být vytvořena i skupina pro vojska, která v rámci operačního cvičení zpracovává jeho součást — vojskové cvičení.

PLÁN PŘÍPRAVY CVIČENÍ

(varianta)

Poř. číslo	Dokument – opatření	Odpovídá	Provede	Součinnost	Doba provedení		Poznámka
					měsíc – týden		
1	A. Zámysl Pojetí cvičení – mapa (schéma) – text						
2	Zámysl cvičení – mapa – text – přílohy						
1	B. Opatření a dokumenty, zpracované pro zahájení cvičení Námět (pro „východní“ a „západní“, pro stupeň svazku, pluku atd.) – mapa dislokace „východních“ – mapa dislokace „západních“ – text námětu – číselování stran a text s mob. údaji apod. – volací znaky a funkční čísla – údaje pro kódování map						
2	Operační směrnice (bojový rozkaz) – vševojsková část – odborné směrnice						
3	Doplňková situace – text – oleš						
4	Upřesňující směrnice vel. armády						
5	Rekognoskace v terénu – VS cvičících a prostorů soustředění (rozptylu) – VS RC – předpokládaného průběhu	Uvést kdo odpovídá (schvaluje v konceptu) jednotlivé materiály	Uvést jmenovitě zpracovatele	Uvést s kterými odděleními provést součinnost	Rozepsat po jednotlivých dnech termíny zpracování		Uvést kdy a komu předložit dokumenty ke schválení
6	Dohovory – se správci VVP – s národními výbory (pro likvidaci a omezení škod) – jiné dohovory (s armádami jiné národnosti apod.)						
7	Rozdělovník materiálů						
1	C. Dokumenty pro řízení cvičení Mapa předpokládaného průběhu cvičení						
2	Učební úkoly po jednotlivých dnech a metodika jejich splnění						
3	Pomůcka pro RC a RS						
4	Grafikon rozehry napadení						
5	Rozehra jaderných zbraní – plánované použití jaderných zbraní „západních“ – plánované použití jaderných zbraní „východních“ – přehled použití jaderných zbraní						
6	Koncepty směrnic a nařízení, vydávaných v průběhu cvičení						
7	Mapa rozehry (s výchozí situací)						
8	Materiály pro instruktáž – program instruktáže – teoretická část instruktáže – instruktáž k zámyslu a předpokládanému průběhu cvičení – instruktáž k řízení cvičení – materiály pro nácvik na pojítkách – pokyny pro rozbor – materiály pro seminář (letučku atd.) – schémata pro instruktáž						
9	Plán činnosti řídicího cvičení						
	D. Organizační opatření						
1	Organizační nařízení						
2	Schéma uspořádání a vybavení RC						
3	Opatření k zabránění škodám						
4	Výstavba spojení						
5	Plánování železničních převozů						
6	Program pro hosty						
7	Povolání rozhodčí služby						
8	Nařízení pro přesun RC						
9	Koncept nařízení pro ukončení cvičení						

Složení vševojskové skupiny může být: 2–3 důstojníci operačního oddělení a od každého druhu vojska a služby 1–2 důstojníci.

Při zpracování cvičení je velmi důležité, aby se na jeho tvorbě podíleli náčelníci, a to nejen formálně, ale aby byli stále v kursu práce a přípravu cvičení řídili. Proto je účelné při schvalování zásadních materiálů cvičení svolávat všechny zástupce velitele a náčelníky oddělení, aby byly vytvářeny nejen poučné vševojskové situace, ale i složité a poučné situace pro druhy vojsk a služby.

Některá cvičení budou mít v zámyslu své zvláštnosti. Tak např. při zkušebních cvičeních mohou být zařazovány zkušební otázky, stanovena metoda jejich sledování a vyhodnocování apod.

*

Zpracovaný a schválený záměr je podkladem k zahájení prací na námětu, k průzkumům, ke zpracování směrnic (rozkazů) apod.

Hlavním dokumentem, kterým cvičící uvádíme do situace, je **námět**.

Námět poskytuje cvičícím nejkratší a nejvýstižnější formou všechny potřebné údaje. Podle charakteru a stupně cvičení může být rozsah údajů v námětu různý. Některá cvičení, zejména velitelsko-štábní nebo štábní, zasazená do rámce počátečního období války můžeme zahajovat podle základních plánovacích dokumentů (cvičných plánů) a postupně rozehrávat údaje o vývoji situace před zahájením války. V tomto případě se někdy nemusí námět cvičícím vydávat. To však bude výjimkou. Ve většině případů bude třeba námět zpracovat. Bude obsahovat zpravidla pět částí:

- všeobecné údaje,
- zvláštní situace,
- vzdušná, radiální, chemická, materiální, technická a zdravotnická situace, popřípadě další údaje, které nejsou zahrnuty ve zvláštní situaci,
- doplňkové údaje,
- organizační pokyny.

Sekáváme se někdy s chybou praxí, kdy „kopírované“ náměty z jiných cvičení uvádějí cvičícím údaje, které by ve skutečnosti nemohli sami získat, nebo takové, které by z důvodů utajení nikdy od nadřízeného nedostali.

Na druhé straně námětem nedostatečně vyjádřená situace vede ke zlehčování cvičení a formálnímu rozhodování velitelů bez potřebných podkladů, kdy cvičícím

štábům se ponechává na vůli, aby si situaci „domysleli“ apod. Z těchto důvodů vyžaduje zpracování, rozsah a forma východních materiálů pro cvičení dobré znalosti soudobého boje a operace i tvůrčí přístup.

Kromě běžné formy námětu, kde se popisuje cvičicím potřebná situace, může být námět vydán i jako souhrn operačních hlášení, jako informační zpráva některého náčelníka apod. Tímto způsobem bude výchozí situace nejvýhodněji vyjádřena, zejména tehdy, začíná-li cvičení v průběhu operace.

Vicestupňová cvičení vyžadují zpracovat námět diferencovaně jen s těmi údaji, které jsou pro daný stupeň nezbytné.

Náměty pro dvoustranné cvičení si musí vzájemně odpovídat svými údaji. To znamená, že je nutno porovnat údaje o nepříteli tak, aby odhalovaly jen část, potřebnou pro ujasnění situace oběma stranami a aby nezlehčovaly stanovené učební cíle.

Vlastní námět pozůstává obyčejně z textové části a příloh.

Obsah textové části námětu je sice všeobecně znám, zpracovatelé však mnohdy opomíjejí zejména údaje o jaderných zbraních, které dosavadní předpis Oper-51-1 neuvádí.

Ve všeobecné situaci — vyjadřující operační podklad cvičení, se zpravidla uvádí situace o jeden stupeň výše, než je cvičící vševojskový štáb, popř. i vzdušná situace, není-li uvedena zvlášť. Zvlášť se uvádí tehdy, cvičí-li letecké štáby.

Ve zvláštní situaci, která obsahuje konkrétní údaje o situaci cvičícího stupně, se uvádí zejména použití jaderných zbraní, ráz bojové činnosti a stupeň bojového vypětí vojsk, údaje o posilových prostředcích, o podřízených stupních a o sousedech. Zprávy o nepříteli dávají celkový obraz o rázu činnosti nepřítelů, především o zbráních hromadného ničení a zálohách. Tuto část je nutno sladit s údaji ve zvláštní situaci, kde je možno uvést údaje o nepříteli, v přímém dotyku, aby se vzájemně doplňovaly. Při dvoustranných cvičeních musí vyjadřovat v potřebné míře i situaci skutečné cvičící protivníky.

Vzdušná situace obsahuje celkové údaje o vlastním i nepřátelském letectvu, bezpilotních prostředcích a způsobech činnosti letectva nepřítelů. Uvádí se údaje o úsilí, které je vyčleněno příslušným velitelům, o způsobu vyžadování podpory letectvem apod.

Chemická a radiální situace se uvádí zejména tam, kde ke splnění učebních cílů

je vyjádření situace nezbytné. Jinak je možné rozvést tuto situaci ve stati „zvláštní situace“.

Materiální, technická a zdravotnická situace rozvádí způsob zásobování, zejména jadernou a raketovou municí, stav komunikací, jednotlivých druhů zásobování, výši materiálních zásob, zásob motohodin bojových vozidel, vyžití zdravotnických zařízení apod. Většinu otázek je výhodné vyjadřovat formou přehledů a tabulek, které je účelné vydávat pouze tylo-
vým složkám. V námětové části společné pro všechny cvičící se uvádí pouze nejdůležitější údaje, které jsou veliteli a štábům běžně známe.

V doplňkových údajích mohou být uvedena zejména data o povětrnostní situaci, jde-li o cvičení na mapách, nebo vyžadují-li učební otázky určit předem povětrnostní situaci (výsledné směry a rychlost větru). V průběhu dalšího cvičení můžeme povětrnostní situaci rozehrávat jako hlášení příslušných složek.

Vyžaduje-li splnění učebních cílů cvičení pro určitý stupeň nebo druh vojska podrobnější údaje, mohou být tyto uvedeny jenom příslušnému druhu vojska (službě).

Většinu údajů o situaci druhů vojsk a služeb lze vyjádřit v přílohách k námětu.

V poslední části se kromě nutných organizačních údajů uvádějí i **úkoly cvičících**.

Při zpracování námětu je nutné připravit celou řadu údajů, které se dávají k námětu jako přílohy. Jejich počet, rozsah a podrobnost ovlivňuje stupeň a druh cvičení a zejména operační a taktické situace, kterou cvičení zahajujeme. Mohou to být přílohy grafické i textové, jako např.:

- mapa dislokace vojsk obou stran (nebo mapa situace obou stran),

- podrobná složení a číslování vojsk cvičící strany, popřípadě rozdělení posilových prostředků;

- složení a číslování jednotek nepřítelů v rozsahu nutném pro splnění učebních úkolů,

- přehled jaderných úderů nepřítelů a vlastních do zahájení cvičení a stav bojeschopnosti (nejlépe v tabulce),

- údaje o zálohách, o doplňovaných nebo rozvíňovaných jednotkách a útvech, počítá-li se s nimi v průběhu cvičení,

- funkční čísla a volací znaky,

- údaje pro kódování map.

Při cvičeních, zahajovaných před vypuknutím války, kdy štáby je nutné po-

stupně uvést do výchozí situace, zpracovávají se i další materiály, např. cvičná operační dokumentace, směrnice, různé plány apod.

Dislokaci vlastních vojsk při zahájení cvičení před vypuknutím války je nutné zpracovat podrobně, někdy včetně vojsk ministerstva vnitra, vždy s ohledem na učební otázky a cíle. Procvičují-li se otázky vyvádění vojsk z mírových posádek a opatření ke zvyšování bojové pohotovosti, je nutné cvičnou dislokaci zpracovat na základě podrobného průzkumu, poně-
vadž obvykle určujeme štábům i vojskům cvičné prostory shromaždiště a rozptýlení.

Cvičící štáby jsou postaveny do reálnější situace a zpracovatelská skupina snáze splní tento úkol, nařídíme-li předem cvičícím štábům průzkum výchozích prostorů.

Dislokaci „západních“ je možné vytvořit „cvičnou“, jak co do složení i číslování tak, aby odpovídala splnění učebních cílů. Stávající dislokaci, složení a počty „západních“ můžeme podle potřeby přizpůsobit změnám „cvičné“ státní hranice. Je výhodné zachovat organické svazky, vzájemnou dislokaci i číslování kapitalistických armád na evropském válečném poli. Měníme-li státní hranici, postačí upravit pouze dislokaci těch vojsk „nepřítelů“, kterých se úprava „cvičné“ státní hranice týká a ostatní je možné ponechat beze změny.

Číslování vojsk obou stran je nejjednodušší volit takové, aby umožnilo bez obtíží určit, ke kterému svazu (svazku) patří ten který útvar (jednotka). Například svazy mají číslování jednociferné, svazky dvou-
ciferné, útvary a jednotky dvou až třiciferné, aby první čísla vyjadřovala příslušnost k vyššímu velitelství. Můžeme volit i jiné způsoby, jak ulehčit osvojení číslování. Např. je možné používat stejného číslování v řadě cvičení na různých stupních, takže znalost číslování jednotek se brzy vžije.

Údaje o zálohách můžeme uvádět při mo v tabulce číslování, nebo jde-li o cvičení armády nebo frontu, formou výpisu z plánů rozvinutí vojsk. Při zpracování cvičného plánu nebo výpisu je nutné dbát, aby nedošlo k prozrazování utajovaných skutečností mobilizačních plánů.

Pro zahájení činnosti nejvyššího cvičícího štábu se zpravidla vydává operační směrnice (bojové nařízení nebo rozkaz) spolu s odpovídajícími nařízeními. Směrnici (bojový rozkaz) vydáváme až po určité době potřebné k tomu, aby cvičící prostudovali námět. V některých přípa-

dech (při cvičeních menšího rozsahu) může být tento dokument součástí námětu.

Kromě uvedených dokumentů se mohou zpracovávat ještě další dokumenty, jako jsou doplňkové směrnice apod. Jejich obsah a forma může být různá.

*

Rozsah materiálů, které je nutno zpracovat **pro řízení cvičení** závisí na druhu připravovaného cvičení (skupinové, velitelsko-štábní atd.) a na jeho náplni (zahájení války, nebo epizody z jejího průběhu).

Dokumentaci sloužící k řízení cvičení můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin:

- dokumenty určené pro instruktáž ředitelství cvičení a rozhodčí služby a
- dokumenty nutné k vlastnímu řízení cvičení.

Úspěšný průběh cvičení závisí ve značné míře na správně provedené instruktáži.

Cílem instruktáže je seznámit ŘC a RS se zámyslem cvičení, dosáhnout jednotných teoretických názorů na vytyčené učební cíle a úkoly a dát příslušníkům ŘC a RS jednoznačný návod k jejich činnosti v průběhu cvičení.

Délka instruktáže závisí na druhu připravovaného cvičení a může se pohybovat od tří (velitelsko-štábní cvičení) do 7 dnů (cvičení s vojsky).

Základem úspěšného průběhu instruktáže je dobře promyšlený **plán instruktáže**, který bude obsahovat zpravidla tato opatření:

- prezentace příslušníků ŘC a RS,
- seznámení s funkčním zařízením ŘC a RS,
- odběr materiálů a jejich prostudování,
- zahájení instruktáže řídicím cvičením, kterou je možno spojit s výkladem hlavních teoretických otázek cvičení,
- seznámení se zámyslem cvičení (učební cíle, výchozí situace, zámysl stran, možný průběh atd.),
- seznámení se složením ŘC a RS, způsobem řízení cvičení a povinnostmi ŘC a RS,
- pokyny pro stranickopolitickou práci, utajené velení, spojení, přípravu rozboru apod.,
- odborné instruktáže náčelníků druhů vojsk a služeb (včetně instruktáže o rozehrě zpráv o nepříteli a o rozehrě ZHN),

— vlastní samostatná příprava příslušníků ŘC a RS, spočívající ve studiu vydaných materiálů (popřípadě materiálů zpracovaných cvičícími), příprava grafických a písemných dokumentů pro rozehru cvičení (pracovní mapy, hovorové tabulky atd.); dohovory ŘC a RS (například mezi směrovými důstojníky ŘC a rozhodčími u cvičících štábů) atd. Při vícestupňových cvičeních může být instruktáž postupná a to i u rozhodčí služby (např. starší rozhodčí u útvaru může instruovat RS u jednotek),

— prověření znalostí a připravenosti rozhodčí služby formou seminářů, popřípadě letuček,

— praktický nácvik na pojítkách, při němž můžeme procvičit i některé epizody připravovaného cvičení, jako např. rozehru prvního hromadného úderu apod.

Při cvičení s vojsky (nebo s částečně vyvedenými vojsky) je nutné rozšířit instruktáž o průzkum v terénu, o instruktáž úsekové rozhodčí služby apod. V plánu instruktáže určujeme u jednotlivých opatření dobu provedení, místo a funkcionáře, který příslušné opatření řídí, nebo za ně odpovídá.

Návrh plánu instruktáže má připravit vedoucí zpracovatelské skupiny cvičení v součinnosti s pracovníky zabezpečujícími organizační stránku a se zpracovateli druhů vojsk a služeb, kteří plánují přípravu odborných funkcíonářů ŘC a RS.

Důležitou součástí a zpravidla vyvrcholením instruktáže ředitelství cvičení a rozhodčí služby je **nácvik na pojítkách**, jehož cílem je:

- prohloubit návyky v používání pojítek všeho druhu a ve využívání materiálů pro utajení velení,
 - sladit práci a součinnost uvnitř ŘC a mezi ŘC a příslušníky RS,
 - procvičit (je-li to účelné) i rozehru epizody cvičení.
- „Plán nácviku na pojítkách“ zpravidla obsahuje:
- a) cíl nácviku, dobu provedení, účastníky, místo (prostor), metodu a materiální zabezpečení,
 - b) v tabulce: astronomický a operační čas, cíl každé dílčí části nácviku, stručně situace stran a činnost (úkoly) ředitelství cvičení, rozhodčích u štábů svazků, útvarů a popřípadě u vojsk.

Důležité je stanovit pro každou procvičovanou epizodu, kdo nácvik její roze hry zahajuje (může to být ŘC nebo některý stupeň rozhodčí služby).

Plán nácviku na pojítkách zpracovává vševojskový příslušník zpracovatelské skupiny v součinnosti s příslušníky spojovacího vojska a 6. oddělení.

Soudobá cvičení (kromě ukázkových) jsou charakterizována skutečností, že je řídíme podle rozhodnutí zařazených velitelů (štábů). To klade velké nároky na ŘC a RS. Proto u těchto cvičení nelze při insruktáži dát ŘC a RS jednoznačný návod na celý průběh cvičení. Pro řízení cvičení je důležité, a rozhodující, aby si příslušníci RS osvojili správné teoretické zásady pro řešení učebních cílů a úkolů. Z toho důvodu je již v organizačním nařízení příslušníků ŘC a RS uloženo prostudovat a osvojit si tyto zásady. Stupeň osvojení je výhodné v rámci insruktáže prověřit seminářem a někdy i letučkou. Pro toto zaměstnání je nutné připravit příslušné materiály, které svou formou a obsahem se neliší od běžně zpracovávaných.

Pro řízení cvičení se zpracovává celá řada materiálů, jejichž množství závisí na druhu cvičení a jeho náplni.

Pro všechna cvičení budou zpravidla zpracovány tyto dokumenty:

Přehled učebních cílů a úkolů po jednotlivých dnech, který se zpracuje na základě učebních cílů (úkolů) cvičení, uváděných v zámyslu. V tomto dokumentu uvádíme po jednotlivých dnech průběhu cvičení:

- učební cíl (cíle) pro příslušný den platný pro všechny odbornosti,
- stručnou operační situaci a činnost obou stran v příslušném dnu,
- vševojskové učební úkoly pro jednotlivé cvičící štáby (vojska),
- funkcionáře ŘC, kteří splnění učebních cílů a úkolů zabezpečují a kontrolují.

Učební úkoly druhů vojsk a služeb pro příslušné štáby (vojska) mají, na základě stanovených učebních cílů pro jednotlivé dny, rozpracovány pomocníci řídícího cvičení ve svých pracovních sešitech, kde jim je řídící cvičení schválí.

Uvedený dokument je třeba považovat za jeden z hlavních pro rozehrání cvičení. Proto jej má zpracovávat tvůrčím způsobem vedoucí zpracovatelské skupiny na cvičení jako celek. Na tvorbu učebních cílů a úkolů se musí úzce podílet i odborní příslušníci zpracovatelské skupiny. Přitom je nutné řídit se zásadou „méně je někdy více“, tzn. nestanovit neúměrné množství učebních cílů. V opačném případě se jejich splnění vymyká ředitelství

cvičení z rukou a nemohou být ani sledovány. Dosažení učebních cílů a úkolů zabezpečují a kontrolují podle odbornosti hlavní funkcionáři ředitelství cvičení.

Řídící cvičení může schválené učební cíle a úkoly upřesňovat podle vývinu cvičení a to zpravidla při přípravě rozehrání cvičení na jednotlivé dny.

Podle druhu cvičení budeme různým způsobem zpracovávat „**Plán provedení cvičení**“ (zpravidla při ukázkových cvičeních a válečných hrách s některými časovými skoky) nebo „**Mapu možného průběhu cvičení**“ (při cvičeních řízených podle rozhodování cvičících), podle zámyslu cvičení a učebních cílů a úkolů pro jednotlivé dny.

„**Plán provedení cvičení**“ slouží pro taková cvičení, která řídíme bez ohledu na rozhodování zařazených velitelů a štábů a skládá se zpravidla ze dvou částí — tabulky a mapy.

Tabulka plánu provedení odpovídá jednotlivým obdobím cvičení a zpravidla obsahuje:

- operační a astronomický čas,
- situaci stran,
- činnost ředitelství cvičení,
- činnost rozhodčí služby (u štábů, vojsk a v úsecích),
- činnost cvičících (jedné nebo dvou stran, štábů jednoho nebo více stupňů, činnost vojsk, značkářů, imitačních jednotek apod.).

Mapa plánu provedení je v měřítku, odpovídajícím stupni účastněných štábů a vojsk (1 : 50 000 až 1 : 200 000) a obsahuje:

- jednotlivé situace cvičících stran v určených časových intervalech (zpravidla několik v průběhu jednoho dne),
- radiační situaci,
- meteorologické údaje (jsou-li voleny cvičné),
- rozhraní úsekové rozhodčí služby,
- prozkoumané a vyhrazené komunikace pro přesuny vojsk (pásové techniky),
- velitelská stanoviště a údaje o spojení orgánů ředitelství cvičení, úsekové rozhodčí služby, značkářů a imitačních jednotek,

- kódování mapy,
- legendu.

„**Mapa možného průběhu cvičení**“ slouží k řízení cvičení, která probíhají podle rozhodnutí zařazených velitelů a štábů.

Zhotovujeme ji zpravidla v jediném výtisku pro potřebu ředitelství cvičení a obsahuje:

- čáry dotyku obou stran (nejméně tři za den),

— stručný popis činnosti stran v průběhu daného dne s udáním tempa útoku,
— předpokládané prozkoumané prostory velitelských stanovišť ŘC a cvičících s udáním přibližné doby jejich zaujetí.

Účelem tohoto dokumentu je dát předstihu o přibližném průběhu cvičení a vytvořit podmínky pro splnění vytyčených učebních cílů a úkolů.

Oba materiály — plán provedení a mapa přibližného průběhu se zpracovávají po schválení zámyslu. Dalšími podklady jsou učební cíle a úkoly pro jednotlivé dny a průzkum v terénu.

Kostrou obou dokumentů jsou vševojskové údaje, které podle potřeby doplňují zpracovatelé druhů vojsk a služeb. Z toho vyplývá nutnost úzké součinnosti všech příslušníků zpracovatelské skupiny. Význam a složitost těchto dokumentů vyžaduje vyhradit dostatečnou dobu pro jejich zpracování.

K ulehčení práce ŘC a RS může být zpracovávána „Pomůcka pro ŘC a RS“, kterou před zahájením instruktáže obdrží příslušníci ŘC a RS. Jejím obsahem bude zpravidla téma cvičení, učební cíle, cvičení (jako celku), seznam účastníků cvičení s udáním cvičného číslování, výchozí situace ke cvičení, zámysl stran (textově), složení a číslování obou stran (tabulky), učební cíle jednotlivých dnů a stručný popis činnosti cvičících v nich, schéma řízení cvičení, hlavní zásady činnosti příslušníků ŘC a RS (podle potřeby cvičení), tabulka signálů, program instruktáže ŘC a RS, směrnice pro spojení ŘC a RS, schéma spojení ŘC a RS, telefonní seznam ŘC a RS, tabulka funkčních čísel, seznam telefonních volacích znaků. Při cvičení s vojsky bude obsahovat i schéma organizace úsekové rozhodčí služby, pokyny pro zajištění bezpečnosti apod.

Zkušenosti ukázaly, že pomůcka je výhodné tisknout na formátu A/5, přičemž uvnitř ponechávat čisté stránky pro poznámky příslušníků ŘC a RS (zvláště u učebních cílů pro jednotlivé dny).

Pro potřebu operačního oddělení (skupiny) ŘC připravujeme „Mapu rozehry“. Podle stupně cvičících štábů zpracovává se v měřítku 1 : 50 000 až 1 : 200 000 a obsahuje:

— prostor pásma nejvyššího cvičícího stupně s přílehlými částmi pásem sousedů,
— výchozí situaci vojsk (i letectva) při zahájení cvičení,
— kódování mapy.

V průběhu cvičení se na tuto mapu zakresluje jednotlivé situace obou stran (včetně jaderných úderů) rozehrané rozhodčí službou nejnižšímu cvičícímu stupni a uhlém rozhodnutí cvičících a navrhované čáry dotyku pro další rozehru cvičení. V závislosti na dynamice cvičení je třeba mapu rozehry v průběhu cvičení obměňovat.

Pro informační zprávy o situaci vojsk obou stran je výhodné připravit „Tabulku bojeschopnosti svazků“ (útvary), v níž se u jednotlivých svazků (útvary) po jednotlivých dnech uvádí:

— počet obdržených jaderných náloží (od začátku boje a za poslední den),
— počet vlastních odpalovacích zařízení,

— procentuální stav osob,
— počet tanků, dělostřeleckých (minometných) hlavních a PT prostředků,
— procentuální stav ozářených osob v jednotlivých dávkách ozáření,
— závěr o stavu bojeschopnosti svazku (útvary).

Tato tabulka slouží rovněž k výpočtu poměru sil a zpracováváme ji jako schéma ve větším rozměru. Vedou ji příslušníci operačního oddělení (skupiny) za příspění příslušných složek ŘC.

Pro řízení cvičení je velmi důležitá přesná znalost údajů o stavu a možnostech jaderné munice a raketového vojska. Proto operační oddělení ŘC vede „Přehledy o jaderných zbraních“.

Jde o tyto čtyři dokumenty:

— rozehra jaderných úderů „západních“ na „východní“.

— rozehra jaderných úderů „východních“ na „západní“.

— přehled o úderech „východních“ na „západní“ a „západních“ na „východní“.

— přehled a stav jaderné munice u armády a svazků.

Rozehra jaderných úderů „západních“ na „východní“

Při jednostranném cvičení rozehráváme jaderné úder „západních“ na „východní“ podle předem připraveného plánu.

Při rozehře před zahájením cvičení a při rozehře pro příští den tyto úder upřesňujeme a po schválení řídicího cvičení zapisujeme do „rozehry“; rozhodčí obdrží výpisy. ŘC předá rozhodčímu u svazku přibližná epicentra (centra) i přibližný čas jaderného úderu a ekvivalent. Rozhodčí pak podle konkrétní situace „provede“ úder a všechny parametry, včetně rozehraných ztrát, předává na ŘC, které je zapisuje do „přehledu“.

Tento dokument obsahuje: číslo jaderného úderu, epicentrum (centrum), údaje o úderu (kdo provedl úder, ráže, druh výbuchu, doba provedení), objekt úderu, ztráty, kdo rozehrává, poznámka.

Rozehra jaderných úderů „východních“ na „západní“ má charakter i obsah jako prvý s tou výjimkou, že plánované údery vedeme jen u armády (cvičí-li divize). Provedené údery zaznamenáváme chronologicky jako u prvního dokumentu.

„Přehled o provedených úderech „západních“ na „východní“ a „východních“ na „západní“ vedeme nikoli chronologicky, ale podle útvarů, svazků, objektů, uskupení atd. s cílem získat ucelený přehled o úderech na útvary svazků, objekty, zařízení atd. Tento dokument slouží jako podklad pro výpočet poměru sil a jako podklad k rozehře na příští den. Obsahuje:

- na koho byl proveden úder,
- kolik úderů provedeno v 1. HÚ, do konce D 1, D 2, D 3 atd.,
- kolik dosud provedeno úderů, číslo úderu, epicentrum (centrum) úderu,
- údaje o úderu (kdo provádí úder, ráže, druh výbuchu a data provedení),
- kdo nahládl úder,
- rozehrané ztráty, poznámka.

Poslední dokument **„Přehled a stav jaderné munice u svazků“** nevedeme zpravidla písemně, ale na různých mechanických pomůckách.

Slouží k přehledu o celkovém stavu munice u svazku. časové kontrole možností jaderných úderů podle stupně pohotovosti raket a vcelku k přípravě rozehry na příští den.

V případě, že tematikou připravovaného cvičení jsou otázky zahájení války, je třeba pro řízení cvičení připravit některé zvláštní materiály.

Hlavním z nich je **„Plán rozehry prvního hromadného úderu“**.

Při jednostranném cvičení je plán rozehry jaderných úderů „Z“ na „V“ a „V“ na „Z“ rozpracován pro větší přehlednost na jedné mapě.

Bude-li nejvyšším cvičícím štáb svazku, zpracuje se plán na mapě 100 000 s tímto obsahem:

I. na straně „východní“

- sestavu svazku do praporu (oddílu) vto, u oddílu vojenských raket do baterie vto, místa velení (sestavu zakreslit v situaci, kdy bude zahájen první hromadný úder „západních“). Jednotky, na které

bude proveden jaderný úder, zakreslit do roty vto,

— objekty v pásmu divize, na které plánujeme jaderné údery (zejména letiště, sklady, ekonomická centra),

— raketové prostředky armády,

— pravá a levá hranice svazku,

— soused vpravo a vlevo (1 — 2 útvarů prvního sledu), popřípadě další prvky operační sestavy sousedů, mají-li vliv na cvičící svazek,

— jaderné údery provedené „západními“ na „východní“, vyjádřené pumami a raketami se značkami zvlášť pro jaderné pumy a rakety s udáním, kdo provádí úder, ekvivalent, druh výbuchu, dobu provedení,

— radiační stopy pozemních jaderných úderů, vyhodnocení k určité hodině podle bojové situace.

II. na straně „západní“

— bojová sestava nepřítelů v útočném pásmu svazku a částečně vně útočného pásma, pokud ovlivňuje bojovou činnost svazku se všemi prostředky jaderného napadení a jinými silami a prostředky, na které „východní“ provádí údery. Zvlášť výrazné je nutné označit síly, objekty a prostředky, které bude ničit armáda v 1. HÚ svými prostředky jaderného napadení,

— jaderné údery provedené „východními“ na „západní“ v pásmu svazku; v pásmu sousedů jen ty, které mají bezprostřední vliv na bojovou činnost cvičícího svazku,

— čáry, po které provádí údery fronta a HV,

— radiační stopy pozemních jaderných úderů vyhodnocené zpravidla k době vypádnutí.

Příprava cvičení s vojsky vyžaduje některé zvláštní materiály. Jedním z nich je **„Plán imitace“** zhotovený zpravidla na mapě 1 : 25 000 až 1 : 100 000, které může obsahovat:

— stručné graficky vyjádřené situace ke kterým se imitace připravuje,

— označení prostorů imitace s udáním, co se imituje (např. jaderný výbuch, děl. přepad, minové pole atd.),

— dobu zahájení imitace,

— velitelská stanoviště a spojení imitačních jednotek,

— v tabulkách:

- organizace a počty imitačních jednotek,
- spotřeba imitačního materiálu.

Dalším dokumentem je „**Mapa organizace úsekové rozhodčí služby**“, která může obsahovat: pásmo činnosti cvičících, stručné graficky vyjádřené hlavní situace, hranice úseků (podúseků), velitelská stanoviště a spojení úsekové rozhodčí služby, signály pro úsekovou rozhodčí službu, v tabulce organizaci, počty a materiální vybavení úsekové rozhodčí služby.

Tato mapa se zpracovává v měřítku 1:50 000 (100 000) ve více výtiscích pro orgány ŘC a RS.

Důležitým dokumentem především z hlediska prevence před škodami na vozovkách je „**Mapa komunikací a pořádkové služby**“. Je zpracovávána v měřítku 1:50 000 (100 000) a zpravidla obsahuje: vyhrazené komunikace pro přesun pásových vozidel, komunikace vyhrazené pro přesun hostů s časovými údaji o průjezdu, označení mostů (s jejich únosností), označení brodů (s příslušnými údaji), objížďky, údaje o organizaci pořádkové služby (organizuje-li ji ředitelství cvičení) a nutné spojovací údaje.

Uvedené tři dokumenty, vycházejí z mapy možného průběhu cvičení a z provedených průzkumů. Podle potřeby je možno jejich obsah slučovat do menšího počtu dokumentů.

*

Nezbytnou podmínkou úspěšné přípravy a hladkého průběhu každého cvičení jsou důsledně promyšlená **organizační opatření**. Jejich základem je dokonalá představa o instruktaži ředitelství cvičení, o způsobu rozehry a řízení cvičení a konečně o metodě jeho ukončení, rozboru a návratu do posádek. Jsou-li dokonale promyšleny tyto zásady, zvaženy jejich dopady a komplexně ze všech hledisek posouzeny, jsou vytvořeny dobré podmínky i pro splnění cílů a úkolů stanovených zámyslem cvičení.

Je nezbytné, aby ti, kteří mají za úkol starat se o všechna organizační opatření, podrobně pronikli do podstaty zámyslu cvičení, aby jim byl jasný zamýšlený průběh a systém práce ředitelství cvičení a rozhodčí služby.

Všechny práce, spojené v organizačním zajištěním cvičení vyžadují nepřetržitou součinnost se všemi odděleními, podléajícími se na přípravě cvičení, a to jak těch, které plní operační úkoly, tak těch, kterým je svěřena úloha zabezpečení cvičení. K úspěšnému splnění těchto úkolů jsou ovšem nezbytné i pokyny příslušných

náčelníků, kteří musí včas říci, jakou mají představu o zabezpečení cvičení — anebo musí včas schválit předložený návrh. Jakékoli podceňování této činnosti se projeví v průběhu vlastního cvičení, kdy některé chyby už vůbec nelze napravit, a jiné znamenají nárazové, nepromyšlené akce, zbytečně vyčerpávají štáby, vojska i prostředky.

Základním dokumentem v této oblasti přípravy cvičení je **organizační nařízení**, v němž uvádíme charakter cvičení a jeho dobu (pokud je účelné obojí předem oznamovat). Nařízení dále obsahuje organizaci cvičících štábů a jednotek, problémy spojené s utajením velení, prevencí a likvidací počinů, lesních a komunikačních škod. Účastní-li se cvičení vojska, je nutné uvést označení cvičících stran (osob i techniky) a bezpečnostní opatření. V závěru organizačního nařízení jsou pokyny pro převzetí námětů, pro pohotovost ke cvičení a popřípadě pro přesun do určených východních prostorů.

Je výhodné uvádět údaje a pokyny ve zvláštních přílohách k nařízení jednak pro větší přehlednost, jednak proto, že v podřízeném štábu mohou dostat odborní náčelníci přímo příslušnou přílohu.

Zvláštní příloha může obsahovat úkoly pro stranicko-politickou práci. V příloze o materiálním a zdravotnickém zabezpečení jsou údaje týkající se proviantní služby, zásobování PHM, zabezpečení úkolů zdravotnického zabezpečení výstrojem, zajištění ubytovacím materiálem, údaje tankového a technického zabezpečení, pokyny pro zásobování municí a mapami. V přílohách mohou být pokyny pro letectvo a pro náčelníky složek štábu, kteří cvičení připravují (např. pohotovost spojovací sítě ŘC, ukončení výstavby ředitelství cvičení a údaje, které se netýkají cvičících). Pokud štáby předem zaujmají místa velení v terénu, která prozkoumala zpracovatelská skupina, pak je výhodné přiložit i mapu východních míst velení pro cvičení. V příloze mohou být i pokyny pro hlášení skutečných počtů osob a techniky s možnými vzory formulářů na hlášení.

Každé organizační nařízení musí odrážet charakteristické zvláštnosti každého cvičení a musí řešit ty otázky, které cvičícím, ředitelství cvičení i rozhodčím musí být známy do zahájení cvičení.

Z hlediska utajení i s ohledem na zmenšený rozsah vydávaných nařízení, je výhodné vydat organizační nařízení zásadně ve výpisech s obsahem, který je určen výhradně příjemci. Toto nařízení se

vydává zpravidla 4 — 6 týdnů před zahájením cvičení, a to v závislosti na úkolech, které je třeba do cvičení splnit — obvykle to bude termín předběžného hlášení počtu týlu štábu, který cvičení připravuje a který je potřebuje k zajištění proviantu v prostoru cvičení.

Organizační opatření zahrnují řadu drobných povinností, z nichž některé mají charakter pracovních pomůcek zpracovatelské skupiny, některá se vydávají formou dalších nařízení, jiná spočívají v přípravných pracích v prostoru cvičení.

Přehled cvičicích a rozhodčí služby je pracovním dokumentem štábu ŘC. Je zpracován jako schéma, z něhož vyplývá i vzájemná podřízenost cvičicích. Na schématu je vhodné uvést mírové a cvičné číslo velitelství, barevně odlišit účastníky, kteří cvičí velitelstvo-štábně, účastníky cvičicích s vojsky a konečně ty, kteří cvičí částečně s vojsky. Ve schématu je vhodné uvést jméno nadřízeného u jednotlivých cvičicích velitelů, počet rozhodčích, počet aut (silničních, terénních, ŠA) pro rozhodčí službu a konečně tabulku celkových počtů RS a jim přidělených vozidel.

Přehled ředitelství cvičení je zpracován obdobně jako přehled cvičicích.

Mezi další povinnosti patří **průzkum míst ředitelství cvičení** a zpracování plánu rozmístění ŘC. Pokud není místo ŘC poblíž nejvyššího cvičicího štábu, umístí se tak, aby v průběhu celého cvičení bylo možno operativně řídit cvičicích a rozhodčích. Proto by mělo být ředitelství cvičení asi uprostřed sestavy cvičicích a mít přitom výhodné spojení a komunikační podmínky. Ředitelství cvičení se v průběhu cvičení přemísťuje v závislosti na udržení shora uvedených podmínek, a to jen v nezbytném počtu skoků, neboť velký počet přesunů ztěžuje řízení cvičení.

Mezi zvláštní úkoly organizačního rázu patří zabezpečení hostů, pozvaných na cvičení. Jejich rozsah je různý podle politického i vojenského postavení. Každý případ je proto třeba řešit individuálně a bude výhodné, bude-li se těmito otázkami zabývat zvlášť k tomu určený důstojník.

Mezi další úkoly patří zpracování a vydání **pokynů velitelů provozního útvaru**, který zabezpečuje ředitelství cvičení a nácvik rozhodčích, **nařízení pro povolání rozhodčích a nařízení pro přesun ředitelství cvičení do místa zahájení cvičení**. Všechny tyto pokyny a nařízení musí být zcela jed-

noznačné a vyčerpávající, čímž se předejde jakýmkoli dotazům či omylům, které by mohly narušit nácvik rozhodčích i dokonce průběh cvičení.

Tak například nařízení pro povolání rozhodčích by mělo obsahovat údaje: kdo a pro jakou funkci při cvičení je povolán, kde a kdy se má hlásit, zda je povinen vzít s sebou vozidlo a jaká, na čí vrub účtovat PHM, komu a kterým dnem předat řidiče do stavu stravovaných, od kdy přechází rozhodčí do materiální péče ŘC, dokdy potrvá odvelení, jede-li vlakem, která je cílová stanice a jak je zajištěna další doprava, na čí vrub účtovat cestovní náležitosti, z které železniční stanice bude odjíždět vlakem do mírové posádky po ukončení cvičení (pro vystavení žádanky na úvěrovou přepravu), pokyny pro vyžádání ubytování v hotelu (je-li to nutné) a konečně na co se mají účastníci instruktáže připravit (otázky na seminář, studium předpisů apod.). Jako přílohu je výhodné vydat průkazku pro cvičení, čímž se zjednoduší kontrola při prezentaci, před instruktáží.

Není nutné povolávat všechny rozhodčí na celou dobu instruktáže. Např. důstojníci 6. oddělení, studijní skupiny apod. mohou nastoupit později. Podobně při vícestupňových cvičeních mohou mít rozhodčí nižších stupňů stanoven pozdější nástup.

Obdobným způsobem je nutné zpracovat i ostatní nařízení a pokyny. Značnou pozornost vyžaduje příprava instruktáže rozhodčích a jejich všestranné zabezpečení již od samotného příchodu na cvičení. Dokonalá organizace jejich příchodu, prezentace, ubytování a stravování je první vizitkou štábu, který cvičení připravoval a vytváří základní předpoklad pro dobrou práci rozhodčích při instruktáži i v průběhu cvičení. Naopak závady v této oblasti jsou příčinou znechucení, menší aktivity a ochabnutí snahy po dosažení účelových cílů.

V průběhu cvičení bude účelné zasahovat do organizačních věcí již jen operativně v nepředvídaných případech a sladovat všechny akce. I při nejlepším promyšlení celého průběhu se vždy vyskytnou organizační problémy, takže je výhodné, aby někdo byl trvale pověřen těmito úkoly. To ovšem závisí na druhu cvičení a stupni štábu, který je připravuje, ale v nejhorším případě musí tyto úkoly plnit někdo kromě svojí funkce (v operační skupině ŘC, ve skupině rozboru apod.). Není správné, jsou-li tyto úkoly uloženy správ-

ci štábu, poněvadž ten má dost starostí s vlastním provozem na ředitelství cvičení a nemůže proto ovlivňovat a slaďovat organizační činnost z hlediska zámyslu cvičení.

Z písemných dokumentů bude nutné zpracovat v průběhu cvičení **nařízení (pokyny) pro přesun ředitelství cvičení** a organizovat jej a konečně **nařízení pro ukončení cvičení a rozbor** a zabezpečit rozbor neméně dobře jako instruktaž při zahájení cvičení.

Nařízení pro ukončení cvičení a rozbor může obsahovat údaje o signálu pro ukončení cvičení, nařízení pro přesuny cvičících štábů, vojsk a jednotek ŘC do mírových posádek, pokyny pro činnost rozhodčích a po ukončení cvičení, kdy a kde se koná rozbor, odkdy zaujmout místa, kdo se rozboru účastní, zda a kdy se budou konat dílčí rozborů po odbornostech, ústroj při rozboru, zda bude účastníkům rozboru vydána strava, na či vrub účtovat cestovné na rozbor, vzniknou-li cestovní náležitosti, náhradní volno za cvičení pro vojáky z povolání apod. Nařízení by mělo obsahovat i pokyny pro likvidaci písemností a map a pro kontrolu míst velení po jejich opuštění. Dále je nutné vydat ústní pokyny správci štábu, popřípadě náčelníkovi spojení pro veškeré zabezpečení rozboru, odchodu rozhodčích a přesunu ředitelství cvičení.

Organizační činnost v přípravě i v průběhu cvičení je náročnou prací, jejíž rozsah vzrůstá úměrně s rozsahem cvičení, s ohledem na množství zúčastněných štábů a vojsk, délku cvičení i jeho prostorové vymezení. Vyžaduje přísnou centralizaci jejího řízení, nepřetržitou znalost všech podrobností v průběhu zpracování i řízení cvičení a pružné přizpůsobení všech vydaných i připravovaných nařízení a pokynů nově vzniklé situaci. Tato činnost vyžaduje zachovat určitou míru všeobecnosti (zejména v tom, aby se nezasahovalo do kompetence podřízených velitelů, ale na druhé straně nesmí se podceňovat i řada detailních hledisek, jejichž souhrn vytváří dobré organizační zajištění. Vyžaduje mít neustálý přehled zejména z hlediska místa, času a účastníků každé akce, neboť jedině tak lze zaručit hladký a organizovaný průběh, který je předpokladem vlastní obsahové náplně cvičení.

*

Příprava cvičení je složitá i náročná. Vyžaduje, aby zpracovatelé měli dobře ujasněnou metodiku práce a obsah materiálů pro cvičení.

Každé cvičení vyžaduje vzhledem ke svému charakteru, účastníkům a prostoru tvůrčí přístup zpracovatelů při volbě obsahové náplně cvičení i při jeho formě.